

Redd Barnas innspill til Statsbudsjettet 2018

Statsbudsjettet for 2018 skal utarbeides i en tid der verden er i rask endring og preget av uforutsigbarhet. Konflikter, klimaendringer og fattigdom har drevet rekordmange mennesker på flukt. Politiske endringer og usikkerhet blant flere av våre nærmeste allierte påvirker utviklingspolitikken.

I en ustabil verden er det desto viktigere at Norge holder en stø og forutsigbar kurs i utviklingspolitikken med et bistandsbudsjett på 1% av BNI, trygt forankret i det verden har blitt enige om: bærekraftmålene og prinsippet om å sette de mest marginaliserte menneskene i sentrum, menneskerettighetene og internasjonale konvensjoner. Verden trenger en stødig og forutsigbar aktør.

Vi har derfor fire anbefalinger:

1. Gi rom for en selvstendig utviklingspolitikk

Utviklingspolitikk og bistand sees i økende grad i sammenheng med utenrikspolitikk og sikkerhet, i Norge og i verden. Når proteksjonisme og nasjonale interesser er toneangivende i flere land, er det viktig at Norge er en motvekt og beholder internasjonal utvikling som et selvstendig politikk- og budsjettområde. Vi skal anerkjenne at alt henger sammen, men vi må ikke la bistand og utviklingspolitiske prioriteter styres av nasjonale interesser. Forskning viser at bistand som benyttes som verktøy for utenrikspolitiske eller sikkerhetspolitiske mål er ikke effektiv bruk av bistandskroner.¹ Det ikke vil føre oss i mål med bærekraftagendaen.

2. Langtidsplan og krisefond for forutsigbarhet

Jo mer forutsigbar, langsiktig og koordinert bistanden er, jo bedre resultater kan vi oppnå.² Den forestående Stortingsmeldingen om utvikling kan legge et godt utgangspunkt for en langtidsplan for bistand og utvikling frem mot 2030. Med en tverrpolitisk plan for formål, langsiktige prioriteringer og forvaltning, kan norsk bistand og utviklingspolitikk gi bedre resultater.

Vi går inn i år og sannsynligvis tiår med konflikter og klimakriser med enorme humanitære behov. Norge har mulighet og evne til å gi store bidrag, men vi må unngå at mottakere av langsiktig bistand blir skadelidende som følge av de humanitære behovene. Vi ber Regjeringen vurdere løsninger for ekstraordinær livreddende humanitær bistand, men uten at dette går på bekostning av den langsiktige bistanden. En mulighet kan være å opprette et krisefond under Statens Pensjonsfond Utland, til bruk i ekstraordinære tilfeller. På den måten unngår vi at den langsiktige bistanden spises opp av livsviktige humanitære bidrag. Den langsiktige bistanden utgjorde 76 prosent av bistanden i 2012, og har gått ned til 67 prosent i 2017.

3. Fas ut flykntingiltak i Norge fra bistandsbudsjettet

OECDs definisjon av bistand åpner for å rapportere flykntingiltak i Norge som bistand. Dette strider mot prinsippet om at bistanden skal gå til fattigdomsbekjempelse og utvikling i fattige land, og det utsetter den norske langsiktige bistanden for uforutsigbare svingninger. Redd Barna ber om at flykntingutgifter i 2018 i sin helhet dekkes over budsjettene til de ansvarlige departementene.

4. Konsentrasjon av bistanden og økning til sentrale områder

Redd Barna støtter geografisk og tematisk konsentrasjon av bistanden, der sivilt samfunn og humanitær innsats unntas geografisk konsentrasjon. Regjeringen har vist at tematisk konsentrasjon

¹ Se eksempler i Redd Barna, 2016: *Diskusjonsnotat. Når virker bistanden?*

² Se bl.a. OECD, 2011: *Aid Effectiveness 2011. Progress in implementing the Paris Declaration*

kan gi store gjennomslag, for eksempel gjennom utdanningssatsingen. Når det gjelder geografisk konsentrasjon, oppfordrer vi til at dette koordineres godt med andre giverland.

Vi ber om at bistandsbudsjettet for 2018 opprettholder og øker innsatsen på følgende områder:

- **Helse, utdanning og skatt**

Vi roser regjeringen for å ha startet en storsatsing på global utdanning og samtidig opprettholdt støtte til global helse. Vi håper disse satsingene styrkes ytterligere i 2018.

Helse - universelle systemer: Vi oppfordrer Regjeringen til å vri helsebistanden enda mer i retning av å styrke universelle helsesystemer. Framgangen i mødre- og barnehelse trues av mangel på helsepersonell og av gjeninnføringen av The Mexico City Policy, den såkalte «munnkurvegelen». Vi ber derfor Regjeringen om å støtte Verdens Helseorganisasjons arbeid for å motvirke helsepersonellkrisen. Vi ber også om at 2018-budsjettet blir en tydelig motvekt til nedgangen i helsebistand som vil følge av The Mexico City Policy.

Utdanning - finansiering og lærere: Det er avgjørende at 2018-budsjettet gir rom for et økt bidrag til det Globale Partnerskapet for Utdanning i 2018-2021. En ambisiøs lovnad fra Norge kan mobilisere andre givere. Norge er i en særstilling når det kommer til finansiering av utdanning i humanitære kriser. Vi anbefaler at Norge opprettholder utdanningens andel på minst 8% av det humanitære budsjettet og videreutvikler rollen som pådriver for utdanning i krise og konflikt. Vi oppfordrer også Regjeringen til å tydeliggjøre en satsing på lærere i utdanningsbistanden. 59 millioner barn i barneskolealder står fortsatt utenfor skolen, og 130 millioner barn fullfører fire års skolegang uten å lære å lese, skrive og regne. Læreren er den viktigste faktoren for læring.

Ernæring - grunnlag for overlevelse og læring: Bistand til helse og utdanning må sees i sammenheng med ernæring. Når vi fyller fem år, er 90% av hjernen ferdig utviklet. Feil- og underernæring de første leveårene fører til uopprettelige skader. Underernæring forårsaker nesten halvparten av alle dødsfall under fem år. Likevel har ernæring vært nærmest fraværende i norsk bistand de siste tiårene. Siden 2000 har under 1% av det norske bistandsbudsjettet vært brukt på ernæring (0,7% i 2011-15). Vi anbefaler å oppskalere denne delen av norsk bistand.

Skatt og kapitalflukt: Den største og mest bærekraftige kilden til finansiering av helse og utdanning er landenes egne budsjetter. Nøkterne beregninger viser at fattige land hvert år går glipp av minst 800 milliarder skattekrone på grunn av skattesvindler.³ Dette kunne dekket hele utdanningsløpet fra førskole til og med videregående skole for 240 millioner barn i lavinntektsland,⁴ eller betalt lønningen til 100 millioner helsearbeidere i et helt år.⁵ Norges globale satsing på helse og utdanning må sees i sammenheng med styrking av rettfærdige skattesystemer og bekjempelse av kapitalflukt. For 2018-budsjettet anbefaler Redd Barna derfor en økt satsing på skattesamarbeid, en mer offensiv politikk for åpenhet i det internasjonale finanssystemet, og å innføre utvidet land-for-land rapportering og et åpent tilgjengelig eierskapsregister.

- **Katastroforebygging**

Langvarige kriser: Overgangsbistanden er viktig for å tette gapet mellom humanitær bistand og langsiktig innsats. Flerårig og forutsigbar bistand kan sikre langsiktige finansieringsløsninger for land i langvarige kriser, og bygge kapasitet blant lokale og nasjonale organisasjoner for å styrke deres motstandskraft og responsevne. Vi anbefaler at overgangsbistanden utvides betraktelig.

³ UNCTAD, 2015: *World Investment Report 2015. Reforming International Investment Governance*

⁴ Med grunnlag i Utdanningskomisjonens utregninger. The Education Commission, 2016: *The Learning Generation*. S.103.

⁵ Med grunnlag i Save the Children, 2015: *Making a killing*

Katastroforebygging: Bistand til forebygging av konflikt og klimaeleggelser er effektive investeringer. Det sparer liv og menneskelig lidelse. Også økonomisk sett det mer effektivt å forebygge og avverge kriser enn å bygge opp igjen i etterkant.⁶ Vi foreslår å opprette en egen post til forebygging av humanitære kriser, og at minst 2% av bistandsbudsjettet benyttes til dette.

- **Sivilt samfunn**

I 2015 ble det dokumentert alvorlige angrep på forsamlings- og organisasjonsretten og på retten til ytringsfrihet i 109 land, og tallet er økende.⁷ Dette er svært bekymringsfullt. Norge har en troverdig stemme som forsvarer av disse rettighetene, og det er svært viktig at Norge er en tydelig motvekt mot en trend der det sivile samfunnets handlingsrom svekkes. I tillegg til å holde myndigheter til ansvar, er nærhet til de aller mest diskriminerte og marginaliserte gruppene sivil samfunns kanskje aller viktigste merverdi. Konklusjonen fra Norads omfattende evaluering av NGO-bistand i fire land er krystallklar: Bistand gjennom NGOer virker. Særlig positivt var NGOers bidrag til utdannings- og helsetilbud der myndighetene mangler kapasitet.⁸ Redd Barna anbefaler derfor en reell økning til sivil samfunn.

⁶ Se bl.a. Aktion Deutschland Hilft, 2016: *Cost-Benefit analysis of disaster risk reduction*

⁷ CIVICUS, 2016: "Civil Society Watch Report" http://www.civicus.org/images/CSW_Report.pdf

⁸ Norad, 2012: *Tracking impact. An exploratory study of the wider effects of Norwegian civil society support to countries in the South*